

Zeszyty PRASOZNAWCZE

Kraków 2023, t. 67, nr 3 (259), s. 169–174

DOI: 10.4467/22996362PZ.24.032.20066

www.ejournals.eu/Zeszyty-Prasoznawcze/

SPRAWOZDANIE Z 15. EDYCJI KONFERENCJI „WSPÓŁCZESNE MEDIA: NADAWCA – ODBIORCA – UŻYTKOWNIK”, LUBLIN, 18–19 KWIETNIA 2024 R.

Tej wiosny po raz 15. odbyła się w Lublinie, w dniach 18–19 kwietnia 2024 roku, ogólnopolska konferencja naukowa z cyklu „Współczesne media”. Organizatorem wydarzenia była Katedra Dziennikarstwa Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS. Patronaty honorowe nad wydarzeniem objęli: Rektor UMCS, prof. dr hab. Radosław Dobrowolski oraz Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej.

Tegoroczne hasło konferencji „Współczesne media. Nadawca – odbiorca – użytkownik”, zachęcało uczestników do dyskusji na temat ról i relacji nadawczo-odbiorczych obowiązujących w mediach różnego typu. Konferencja zgromadziła blisko 90. prelegentów, którzy obradowali w czterech równoległych sekcjach podzielonych na 16 części tematycznych.

Po przywitaniu gości, którego dokonały przewodniczące konferencji, tj. prof. dr hab. Iwona Hofman i dr hab. Danuta Kępa-Figura, prof. UMCS i uroczystym otwarciu konferencji przez prof. dr hab. Zbigniewa Pastuszaka, prorektora ds. rozwoju i współpracy z gospodarką oraz dr hab. Małgorzatę Adamik-Szysiak, prof. UMCS, prodziekan Wydziału Politologii i Dziennikarstwa, rozpoczęły się obrady plenarne.

Jako pierwszy refleksją na temat współczesnych ujęć i ról nadawczo-odbiorczych podzielił się prof. dr hab. Janusz Włodzimierz Adamowski (UW). Z kolei prof. dr hab. Bogusław Skowronek (UKEN) wskazał na efemeryczny charakter mediów i niemożność dokładnego zdefiniowania poszczególnych dyskursów medialnych oraz omówił typologię podziału mediów na dominujące i towarzyszące. W nawiązaniu do podjętych wątków referat pt. „Nadawca, odbiorca i kwestia inferencji w komunikacji wizualnej” wygłosił prof. dr hab. Aleksander Kiklewicz (UWM), który wyjaśnił w jaki sposób na interpretację obrazów wizualnych wpływa intencja semantyczna nadawcy i odbiorcy. W dalszej kolejności dr hab., prof. UW Jacek Wasilewski (UW) odniósł się do mechanizmu kreowania zaufania i poczucia zagrożenia i przeniesienia wzorców popkulturowych na postawy obecne w rzeczywistości. Klamrą zamykającą obrady plenarne były rozważania pt. „Między Agorą a Koloseum” zaprezentowane przez prof. dr hab. Bogusława Nierenberga (UJ) i mgr. Zbigniewa Bujaka (UJ).

Pierwszą część sekcji A poświęcono „światom nadawców medialnych”. Jako pierwsze badania zaprezentowały dr hab., prof. UR Agnieszka Mac oraz dr Iwona Szwed (UR), które odniosły się do problematyki profilowania przekazów w prasie codziennej

na przykładzie publikacji związanych ze śmiercią królowej Elżbiety II. Następnie dr Paweł Kuciński (UKSW) podzielił się perspektywą kulturoznawczą dotyczącą symbolicznych i figuratywnych narracji politycznych powstałych wokół wyborów 2023 roku w mediach prawicowych. Dr Marcin Pielużek (UWr) przyjrzał się komunikacji skrajnej prawicy w oparciu o ważniejszych aktorów i funkcje. Obrady zamknął referat mgr Justyny Kusto (UMCS) skupiający się na przybliżeniu zagadnienia audiosfery w mieście, w tym przykładów nadawców audialnych.

Druga część sekcji zatytułowana „Użytkowanie mediów ugatunkowionych” rozpoczęła się od wystąpienia dr hab., prof. UR Wojciecha Furmana, który nawiązał do możliwości wykorzystania paktu faktograficznego i paktu o uczestnictwie do analizy fotografii dziennikarskiej. Następnie dr hab., prof. UŁ Beata Grochala przybliżyła zagadnienie ról komunikacyjnych w odniesieniu do przekazów sportowych online i ich wpływie na przekształcenia gatunkowe. Spostrzeżenia na temat relacji nadawczo-odbiorczych w nawiązaniu do specyfiki medycznego tekstu specjalistycznego wygłosiła dr Barbara Drozd (UR). Z kolei Ewa Bulisz (UMCS) mówiła o znaczeniu komunikatów internetowych wypełniających funkcję zapowiedzi programów telewizyjnych i procesie transferu użytkowników.

Pierwsza część sekcji B była poświęcona „Powinności i właściwości nadawców instytucjonalnych”. Dyskusję rozpoczął dr Bartłomiej Łódzki (UWr), który nawiązał do stopnia nagłaśniania problemów globalnych zagrożeń przez polskie media oraz zainteresowania odbiorców wskazaną tematyką. Dr Sylwia Szostak (Uniwersytet SWPS) zastanawiała się nad implikacjami „Wiedźmina” Netflixa w zakresie kultury, biznesu i ideologii, zaś dr Monika Wawer (UJ) badała założenia i konsekwencje paradygmatu linearnego i nielinearnego telewizji na wybranym przykładzie. Rozważania zakończył dr Jacek Wojsław (UG), odwołując się do opiniotwórczości jako wskaźnika rzetelności mediów.

W drugiej części sekcji dyskutowano na temat „modeli aktywności cyfrowej”. O „znaczeniu czatu GPT w aktywności cyfrowej młodych dorosłych” wypowiedziała się dr hab., prof. UMCS Katarzyna Kopecka-Piech oraz dr Błażej Dyczewski (UMCS). W dalszej kolejności referat pt. „Odłączeni w świecie połączonych: Negatywne skutki technologicznej zależności w relacjach”, wygłosił dr Łukasz Buksa (UPJPII). Podążając za podjętą tematyką, wyniki badań empirycznych dotyczących zachowań związanych z użytkowaniem smartfonów przedstawiła dr hab., prof. UJ Magdalena Hodalska. Zaś prof. dr hab. Alina Naruszewicz-Duchlińska (UWM), odwołując się do wybranego przypadku twórcy internetowego, opisała zjawisko hejtu i jego reperkusje.

Trzeci blok wystąpień dotyczył „Użytkowania mediów przez wspólnoty tożsamościowe i tematyczne” i rozpoczął się od referatu dr hab., prof. UŚ Damiana Guzka pt. „Użytkownicy mediów w nurcie tradycji katolickiej”. Badania nad wspólnotami religijnymi w odniesieniu do analizy dyskursu miesięcznika „Apostolstwo Chorych” przedstawił mgr Przemysław Kantorski (UŚ). Dr hab., prof. UJ Agnieszka Wałęcka-Rynduch omówiła wspólnoty tożsamościowe budowane wokół m.in. wróżek czy magów, wskazując na „ewolucję paradygmatu komunikowania racjonalnego w sieci i jego rozwój w polach wiedzy irracjonalnej”. Zagadnienie interakcji kibiców

siatkarskich klubów w wybranych mediach społecznościowych omówiła mgr Dominika Stawicka (UW).

Drugą część sekcji C zatytułowano „Profesjonalne i/a nieprofesjonalne użytkowanie mediów”. W pierwszej kolejności wystąpienie dotyczące roli polskich reportażystów w sprawozdawaniu życia codziennego podczas wojny w Ukrainie wygłosiły dr Olga Białek-Szwed (KUL) oraz dr Aneta Wójciszyn-Wasil. Następnie dr Paulina Guzik podzieliła się refleksjami nt. „Komunikacji kontrowersji i tabu w mediach”. Problem profesji dziennikarskiej w kontekście cyfrowej rewolucji omówił dr Grzegorz Kościński (UPJPII).

W sekcji D pierwszą część poświęcono „Mediom obywatelskim i społecznościom lokalnym”. Otworzył ją referat dr. hab., prof. UMCS Bogdana Borowika dotyczący „obywatelskiej koncepcji mediów publicznych”. Na temat mediów obywatelskich Warmii i Mazur w kontekście ról komunikacyjnych badania przygotowano w zespole z Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego składającym się z dr hab., prof. UWM Joanny Szydłowskiej, dr hab. Marii Rólkowskiej i dr Magdaleny Szydłowskiej. Dr hab. Rafał Kuca (UWr) wspólnie z dr hab. Paulina Olechowską (USz) przygotowali referat pt. „*New values* w procesie selekcji informacji w prasie regionalnej w Polsce (*case studies*)”. Refleksje skupione na charakterystyce (modelu i misji) internetowych niekomercyjnych projektach telewizyjnych na Warmii i Mazurach omówiła dr hab., prof. UWM Urszula Doliwa.

W drugiej części sekcji skupionej na aspektach prawnych, dr Joanna Hołda (UMCS) omówiła Europejski Akt o Wolności Mediów w odniesieniu do standardów mediów w krajach Unii Europejskiej. Dr Tomasz Płonkowski (UKSW) przedstawił zaś zmiany jakie nastąpiły w latach 2015–2023 w mediach regulowanych Ustawą o radiofonii i telewizji. Kontynuując wątek wpływu polaryzacji politycznej na system medialny, dr Michał Chlebowski (Uniwersytet SWPS) opisał mechanizmy samoregulacji i instrumenty odpowiedzialności mediów w Polsce. Dr Agnieszka Grzesiok-Horosz (UŚ) wyjaśniła na czym polegają „Relacje użytkowników i dostawców platform udostępniania video”.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od sesji plenarnej, na której jako pierwsza wystąpiła prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska (UWr) z referatem na temat „Systemów odpowiedzialności społecznej i ich wpływu na współczesne polskie dziennikarstwo”. W dalszej kolejności wyniki badań dotyczących „negocjowania ról zawodowych i ewolucji tożsamości zawodowej w obliczu generatywnej sztucznej inteligencji zastępującej dziennikarzy w wykonywaniu ich podstawowych zadań” przedstawił prof. dr hab. Jan Kreft (PG). Naukowcy z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, tj. prof. dr hab. Jerzy Gołuchowski i dr Dorota Marquardt zbadali relatywność chatbotów, z kolei dr hab., prof. KUL Małgorzata Gruchoła i dr Małgorzata Sławek-Czochra przedstawiły analizę funkcjonowania ról nadawczo-odbiorczych w kolejnych pokoleniach medialnych, implikowanych rozwojem technologicznym.

W dalszej kolejności odbyły się obrady w sekcjach w takiej samej formule jak dzień wcześniej. W sekcji A kontynuowano wątek genologiczny, a dyskusję rozpoczęła dr Katarzyna Maciejak (UW), rekapitułując oświadczenia celebrytów wydawane

za pośrednictwem mediów społecznościowych. Z kolei dr hab., prof. UW Magdalena Trysińska, w swoim wystąpieniu odwołała się do analizy językowej filmu „Barbie” w reż. G. Gerwig. Specyfikę gameplay z perspektywy nadawcy, odbiorcy lub użytkownika opisał dr hab. Krzysztof Kaszewski (UW). Na koniec zaś dr hab., prof. UR Anna Hanus opowiedziała o praktyce komunikacyjnej KRYTYKOWANIE w odniesieniu do dyskursu na temat praworządności w Polsce.

W dalszej części panelu dyskutowano na temat przemienności ról komunikacyjnych. Swoje badania zaprezentowała dr Beata Kacperska (UŁ), która wskazała wielopoziomowość ról odgrywanych przez youtuberów polskich wideoblogów sportowych. O społecznej komunikacji między youtuberami a ich publicznością na przykładzie kanałów „Nathaniel Drew” i „Lana Blakely” opowiedziała dr Anna Barańska-Szmitko (UŁ), a dr Agata Fijuth-Dudek (UMCS) przemienność ról komunikacyjnych opisała na przykładzie podcastu „Sekielski o nałogach”. W nawiązaniu do wcześniejszych referatów, mgr Małgorzata Majewska (UJ) zastanawiała się „Gdzie jest odbiorca w grach wideo?”. Z kolei mgr Krzysztof Kot, odwołując się do początków RMF FM, opisał „pionierskie badania odbiorców pierwszej komercyjnej stacji radiowej w Polsce – Radia Małopolska FUN”.

Obrady sekcji B rozpoczęły się od refleksji nad „nadawcami medialnymi w procesie idiokomunikacji”. W pierwszej kolejności głos zabrała prof. dr hab. Natasza Ziółkowska-Kurczuk (UMCS), wskazując na wielopoziomowy charakter korespondencji Romana Cieślewicza i Krzysztofa Teodora Toeplitza. O archiwum osobistym K. T. Toeplitza jako przykładzie intymistyki politycznej mówił dr Łukasz Jędrzejski (UMCS). Dr hab., prof. UR Wioletta Kochmańska skoncentrowała się na ujawnieniu różnorodnych strategii nadawcy medialnego w odniesieniu do komentowania meczu siatkarskiego Plus Ligi. „Aktywność dziennikarzy sportowych na platformie X, wyznaczająca nowe standardy w zawodzie” była podstawą analizy dokonanej przez dra Rafała Stawskiego (UŁ) oraz Przemysława Szewsa (UŁ). Natomiast mgr Paulina Zwolińska (UŁ) skupiła się na nadawczo-odbiorczej „roli *skrzynek* radiowych w Polskim Radiu”.

W dalszej części obrad dyskutowano na temat humanoidów i algorytmów. Dr hab. Marta Jarosz (UKSW) zastanawiała się jak w dobie algorytmów funkcjonują portale informacyjne na przykładzie serwisu rp.pl, a dr Monika Hapek (UJ) podjęła refleksję nad przyszłością zawodu dziennikarskiego i wykorzystywaniu aplikacji opartych na sztucznej inteligencji w codziennej pracy dziennikarzy. Dr hab. Anna Granat (UMCS), nawiązując do aktu komunikacji lekarza z pacjentem starała się odpowiedzieć na pytanie „czy AI zastąpi lekarza?”. Dr Łukasz Sarowski (KUL) poddał analizie „zagadnienie interakcji człowiek-robot oraz statusu antropomorficznych robotów w społeczeństwie”, a ks. dr hab. Sławomir Soczyński dokonał krytycznej analizy statusu moralnego nie-ludzkich aktorów.

W następnej sekcji podniesiono problematykę komunikacji politycznej, którą rozpoczynał referat przygotowany przez dr hab. Olgierda Annusewicz (UW) oraz lic. Katarzynę Szelest-Kasprówic (UW) na temat „kampanii parlamentarnej 2023 na TikToku”. W dalszej części dr hab., prof. UŚ Marek Mazur zdiagnozował „politykę lajków” jako element angażujący odbiorców. Badania na temat stronniczości radia

na przykładzie kampanii wyborczej w 2023 roku przedstawili: dr hab. Rafał Klepka (UJ), dr Wojciech Maguś (UMCS) i mgr Wojciech Kaługa (UJ). Dr Anna Szwed-Walczak (UMCS) scharakteryzowała adresatów prasy postdenckiej, a dr Marcin Zborowski (Uniwersytet SWPS) przedstawił wnioski z analizy wielofunkcyjnej aplikacji „Auschwitz in Front of Your Eyes”.

Podjmując refleksję nt. dezinformacji, dr Klaudia Rosińska (AKSiM) opisała ją jako „zjawisko zniekształcające dotychczasowe role nadawczo-odbiorcze”. O kompetencje wykrywania sfabrykowanych informacji przez użytkowników sieci pytała mgr Agnieszka Józwik. Zjawisko dezinformacji w kontekście wojny w Ukrainie zobrazowała dr Malwina Popiołek (UJ), a dr Katarzyna Bąkiewicz (Uniwersytet SWPS) opisała „działania podejmowane przez przedsiębiorstwa medialne wobec dezinformacji”. Relacje między odbiorcami a nadawcami w obszarze komunikowania o nauce przedstawiła dr hab. Marcelina Zuber (UWr).

W ostatnim bloku sekcyjnym dyskutowano na temat edukacyjnych uwarunkowań i postaw odbiorczych. Dr hab. Michał Grech (UWr) i Anna Barańska-Szmitko (UŁ) zbadali relacje i oczekiwania między studentami a wykładowcami, zaś dr hab. Klaudia Cymanow-Sosin (UPJPII) mówiła o „świadomości istnienia zagrożeń sieciowych wśród młodzieży”. Dr Helena Balcerek nakreśliła problem wykorzystywania nowych technologii w edukacji, zaś ks. dr Rafał Jakub Pastwa (KUL) nawiązywał do „potrzeby edukacji medialnej w kontekście przeciwdziałania przemocy i przemocy w sieci”. Na temat „cyfrowej” chronemiki, czyli reakcji na czas w procesie komunikacji, opowiedziała dr hab. Katarzyna Drąg (UPJPII).

W ostatniej części, wyniki analiz komentatorów w „Wiadomościach” TVP w latach 2016–2023 zaprezentował dr Wojciech Maguś (UMCS). Dr hab., prof. UO Marek Chyliński przedstawił dyskurs komentatorów i opiniodawców określanych jako symetryści, zaś dr hab. Bartłomiej Maliszewski (UMCS) podzielił się spostrzeżeniami dotyczącymi ironii publicystycznej w procesie kształtowania postaw odbiorców. Zagadnienie repatriacji Polaków z Francji do Polski na łamach „Gazety Polskiej” zaprezentował dr Bartłomiej Czarnowski (UW), a o technikach projektowania tytułów mówiła dr hab. Agata Opolska-Bieleńska (UW).

Mnogość wątków poruszonych podczas konferencji, świadczy o złożoności świata mediów determinowanego dzisiaj przez sztuczną inteligencją. I właśnie współczesne wyzwania dotyczące nadawców, odbiorców i użytkowników w postaci algorytmów, chatbotów i in. najbardziej frapowały uczestników konferencji. Jubileuszowa, 15. odsłona z cyklu była przestrzenią do zaprezentowania interesujących i ważnych społecznie badań, a także polem do inspirujących dyskusji, odpowiadających na wyznania współczesnego świata.

Justyna Maguś

 0000-0002-6443-8015

Early View